

Бакун Марія – студентка IV курсу факультету психології СНУ імені Лесі Українки

Мудрик А. Б. – кандидат психологічних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасна епоха характеризується високим ступенем динаміки та невизначеності, які здійснюють вплив всі сфери суспільного життя та проявляються на різних його рівнях. Принципово нові умови висувають інші вимоги до фахової підготовки фахівця та професійної освіти, які покликані формувати освідченого, самокритичного, думаючого, ініціативного, мобільного на ринку праці, психологічно готового до виконання обраної професійної діяльності спеціаліста.

Мета статті полягає в теоретичному вивченні феномену мотивації до професійної діяльності майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Проблема психологічної готовності до професійної діяльності привертала увагу багатьох вчених (Л.О. Гапоненко, М.І. Дяченко, Л.А. Кандибович, Г.С. Костюк, М.Д. Левітов, О.В. Тімченко, М.І. Томчук, І.М. Чорна та ін.). Дослідження свідчать, що психологічна готовність до конкретної професійної діяльності має специфічні змістові та структурні особливості. Проблема мотивації і мотивів поведінки та діяльності – одна із стрижневих у психології.

У найбільш широкому трактуванні мотив – це те, що визначає, стимулює, спонукає людину до вчинення будь-якої дії. У вітчизняній психології мотивація розглядається як складний багаторівневий регулятор життєдіяльності людини – її поведінки, діяльності. Дослідники визначають мотивацію як один конкретний мотив, як єдину систему мотивів і як особливу сферу, що включає в себе потреби, мотиви, цілі, інтереси в їх складному переплетенні і взаємодії [1; 2].

На сьогоднішній день мотиваційна царина студента, на думку фахівців, найменш піддатлива до управління нею. Складність вивчення мотивації і тим більше її формування, пояснюється перш за все тим, що на студента діє водночас комплекс зовнішніх і внутрішніх мотивів, які не лише доповнюють один одного, але й вступають у суперечності. Мотивація може проявлятися як стійке утворення особистості і як компонент діяльності. Розвиток і формування мотивації відбувається через відповідну організацію і зміст діяльності молодшої людини. Індивідуальні можливості особистості можуть сприяти успіху чи невдачам у діяльності, що, в свою чергу,

утворює новий рівень мотивації або змінює вже утворений у минулих видах діяльності [1].

Ми виділяємо для аналізу актуальну для майбутніх фахівців професійну мотивацію. Це поняття розглядається як сукупність чинників і процесів, які, відбиваючись у свідомості, спонукають особистість до вивчення та ефективної реалізації майбутньої професійної діяльності. Іншими словами, професійна мотивація виступає як внутрішній рушійний чинник розвитку професіоналізму особи, оскільки лише на основі формування її високого рівня можлива продуктивна професійна діяльність.

Професійну мотивацію можна звести до трьох основних комплексів:

I. Інтерес- безпосередні інтереси (виникають на основі привабливості змісту та процесів конкретної діяльності) включають: професійно-специфічний інтерес – інтерес до предметів, до процесів праці, що характеризують її основні функції, а також до результатів, виражених у створених продуктах, наданих послугах і тому подібне; загальнопрофесійний інтерес – виникає на основі привабливості найбільш загальних властивостей професії; романтичний інтерес – базується на уявленні про незвичайність даної професії; ситуативний інтерес – формується на основі випадкових, нетипових для даної професії ознак.

- опосередковані інтереси (зумовлені деякими організаційними, соціальними та іншими характеристиками професії) включають: професійно-пізнавальний інтерес – базується на прагненні до пізнання певних природних, технічних, гуманітарних та інших процесів і явищ; інтерес до самовиховання – проявляється у прагненні до духовного збагачення і формування суб'єктно ціннісних якостей особистості; престижний інтерес – вибір професії, зумовлений перспективами професійного росту і престижністю професії у суспільстві; інтерес супутніх можливостей – відображає прагнення молодшої людини задовольнити за допомогою обраної професії певні духовні і життєво-побутові запити й потреби (прагнення до спілкування з людьми, потреба в матеріальному забезпеченні тощо); невизначений інтерес – в його основі лежить невизначений емоційний потяг до певної професії.

II. Обов'язок. Мотивом суспільного обов'язку у виборі професії є усвідомлення студентом реальної суспільної користі від своєї участі у даній сфері діяльності, переживання особистої відповідальності за успішну працю, готовність до подолання можливих моральних та фізичних труднощів.

Можна виділити п'ять основних груп мотивів обов'язку: відповідальність по відношенню до повсякденних професійних обов'язків і вимог; прагнення до вдосконалення майстерності в обраній справі; новаторство у праці та організації; загально альтруїстичні прагнення; загальногромадянські прагнення.

III. Самооцінка професійної придатності. Процес формування самооцінки професійної придатності є суперечливим. Студентові інколи не вдається співвіднести відомі йому властивості професії зі своїми особистими якостями (дефіцит самопізнання), або йому важко обрати професію, яка відповідає його потребам (дефіцит професійної інформації). З віком зміст самооцінки поступово збагачується, але ці зміни не є процесом, який розвивається послідовно та інтенсивно [2].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Перспектива подальших досліджень визначається подальшим вивчення теоретичних конструктів та прикладних аспектів означеної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Макаревич О. Мотивація як підґрунтя дій особистості / О. Макаревич // Соціальна психологія. – 2006. – №2 (16). – С.134-141.
2. Хекхаузен Х. Психология мотивации достижения/ Пер. с англ. – СПб.: Речь, 2001. – 240 с.